

תכניות חינוכיות לבתי ספר תיכוניים

מי אנחנו

בשנים האחרונות ישנה עליית מדרגה מצד ארגונים ממשלתיים ואזרחיים המקדמים את האג'נדות הפוליטיות שלהן בעזרת הכפשת חיילי צה"ל ברחבי העולם והוצאת דיבתם רעה.

'האמת שלי' הוקמה כהמשך ישיר לגל המחאה אשר שטף את הרשתות החברתיות בישראל בעקבות דו"חות שפורסמו החל ממאי 2015, כביקורת על התנהלות צה"ל במבצע "צוק איתן". עשרות חיילים בסדיר ובמילואים פרסמו עדויות משירותם הצבאי כאות הזדהות עם חיילי צה"ל וכתגובה לדו"חות המעוותים.

הארגון רואה לנגד עיניו את ההגנה על תדמיתם של חיילי צה"ל והתמיכה הבלתי מתפשרת בהם אל מול ארגונים המכפישים אותם, בישראל ובעולם, תוך כדי חינוך לאור הערכים עליהם מתחנכים כל חייל בצבא הישראלי וכל נער במערכת החינוך הישראלית. פעילות הארגון נותנת קול למוסריותם של החיילים ודבקתם בקוד האתי של צה"ל.

הארגון נאבק על הוצאת האמת לאור, האמת אודות האופן בו מגנים חיילי צה"ל על חיי אזרחים חדשות לבקרים, על אף הסכנות והקשיים הניצבים בפניהם בשעת לחימה ובשגרה. חשוב לציין כי הארגון גם מגנה בכל תוקף חריגות מהקוד האתי של צה"ל, ותומך בביקורת בונה אשר מטרתה לשפר ולייעל את האופן בו חיילי צה"ל מתמודדים עם הדילמות המוסריות והמציאות המורכבת בפניהם אליה הם נחשפים בשגרה ובחירום.

מקימי הארגון, הפעילים והמדריכים בה הינם מתנדבים המגיעים מכל קצוות החברה הישראלית, בעלי עמדות פוליטיות שונות ומגוונות, אך בעלי שאיפה אחידה ומשותפת לשמור את חוסנם ומעמדם של חיילי צה"ל בישראל ובעולם, ורואים בחיילי צה"ל קונצנזוס חברתי ולאומי אשר חורג מהשיח הפוליטי של ימין ושמאל.

מטרות התכנית החינוכית:

מטרות התכנית החינוכית תואמות למספר כשלים שזיהינו בהיותנו לוחמים וחיילים, בשיח סביב הנושא של "מוסר בלחימה" שמתקיים בשיח הציבורי בארץ, קל וחומר אצל תלמידים בגילאים שלפני גיוס. באמצעות התוכניות החינוכיות של 'האמת שלי' אנו שואפים לחזק את סולם הערכים והחוסן המוסרי של בני נוער בישראל אשר יפגשו ויתמודדו עם דילמות קשות וסבוכות בשלב נקי, פתוח המאפשר חשיבה ובחינה מעמיקה של סוגיות מורכבות.

1. הנגשת המציאות איתה מתמודדים חיילי צה"ל במשימות השונות.
2. הבחנה בין כשל ערכי לכשל מקצועי.
3. הבנת החשיבות של ביקורת עצמית כביקורת בונה ומייעלת (להבדיל מביקורת אינרסנטית ומקלקלת).
4. יצירת כלים לקידום שיח בריא, מכיל ומקבל בחברה הישראלית ולא אליים ומתלהם.

יעדים:

אנו מאמינים שעל ידי יצירת שיח פתוח שאינו מגיע ממקום מפלגתי ועל ידי יצירת הבחנה ברורה בין מותר לאסור, בין ליגטימי ללא ליגטימי, ועל יצירת מוסכמות שהן חוצות כל שיח פוליטי ישראלי, ניתן לבחון את המציאות בצורה שקופה יותר, בריאה יותר ומתוך כך ליצור חברה יותר בריאה.

היעד המרכזי מבחינתו הוא ליצור אצל הנער את היכולת של מתן הדגש והחשיבות לביקורת עצמית וחובת הדיווח כאשר נתקלים במצב לא תקין. בנוסף, אנו רואים את עצמינו כאוזן קשבת עבור החיילים לעתיד אשר ירגישו שלא מצאו אוזן קשבת לתלונתם בתוך המערכת. אנו מאמינים, שכדי להגשים יעד, צריך לבנות תהליך חינוכי המתחיל טרם הגיוס בשלב בית הספר התיכון, דרך הצבא עצמו ועוד מפגש לקראת השחרור.

התכניות החינוכיות כולן, נבנו על בסיסן של מאגר עדויות החיילים אשר התחלנו לאסוף עם הקמת הארגון, ובאמצעותן ניתן לבחון את הנושא לעומק ובצורה יסודית, ומזווית כזו, שתיתן לנו את הדבר שהכי משקף את המציאות וללא פילטרים.

עיבוד השירות שלנו כלוחמים, ודיבור בקול רם על ערכים בלחימה כמו אחריות ושימוש נכון בכוח שיש ברשותנו איננו נחלתם רק של אלו שעתידיים להיות לוחמים, אלא של כל אזרח ישראלי באשר הוא.

אלטרנטיבה #1: הרצאה חד פעמית

נושא ההרצאה: מוסר במלחמה

שאלות כגון האם להעביר את האמבולנס במחסום או האם באמצע מארב בשטח עויין מותר לבצע ירי כשאנו יודעים שיפגעו בלתי מעורבים, אלו מעט מהשאלות שלכל לוחם יצא להיתקל בהן במהלך שירותו הצבאי במדינת ישראל, על שלל מערכותיה, בין אם במלחמות ישראל, במבצעים ברצועת עזה בעשור האחרון, או בשיגרה ביהודה ושומרון. חלק נכבד מאסטרטגיית הטרור היא להישען על האוכלוסייה המקומית, להילחם מתוך שיטחה ולגרור את צה"ל ללחימה באזורים מיושבים באזרחים. אנו כלוחמים במילואים שחוינו זאת על בשרינו, התמודדנו עם המציאות הזו, עם הדילמות האלו, ושאפנו תמיד לתת את הפתרונות האנושיים והערכיים ביותר, מבלי לפגוע במשימה ובמטרת העל, לסכל טרור ולהגן על מדינת ישראל.

במהלך מפגש שאורכו כשעה וחצי, יפגש לוחם במילואים עם התלמידים, ולאחר הצגה אישית שלו ושל עברו הצבאי, ישתף המנחה את התלמידים בטעימה מחוויותיו האישיות ובדילמות איתן התמודד בעצמו במהלך שירותו הצבאי תוך בחינת תהליכי החשיבה והבחינה שעברו עליו כחייל בזמן אמת ובדיעבד.

לאחר מכן יפתח בדיון עם התלמידים על המקרים והחוויות עליהם שמעו וידונו בשאלות האם ניתן לשפוט בדיעבד? על פי אילו אמות מידה היינו רוצים לשפוט תקריות מבצעיות? למרות שייתכן שנצביע על כשלים מקצועיים, האם זה מחייב שגם נכשלו ערכית? איך נדע להבדיל בין מקרה בו נכשלו ערכית למקצועית? ואיפה לדעת התלמידים עובר הגבול ביו מותר לאסור בסוגיות שיבחנו בכיתה.

במהלך הדיון התלמידים משמיעים מגוון דעות המשקפות את הפתרון הכי נכון/ ערכי מבחינתם לאותו אירוע ממבט עיניהם. אנו כמנחים נותנים להם "להתחבט" עם עצמם ולנסות לשכנע אחד בצידקתו של השני. לפני הסיכום נגיע לשלב החשוב בפעילות, בו למעשה מתחבר הפאזל של כל מה שדיברנו עליו עד נקודה זו והדילמות עליהן דנו מושלכות לעולם התוכן של התלמידים כיום, לא רק לשירותם הצבאי הרחוק, בין אם לתרבות הנהיגה ועל היחס והמשמעת אל מול ההורים, הצוות החינוכי או דמויות סמכות אחרות במסגרות השונות אליהן משתייכים.

בסיום, המנחה מסכם את הדיון ומחדד את הערכים על פיהם פעל בזמן אמת באותם מקרים אותם סיפר ועליהם דן עם החניכים. ערכים של אחריות, טוהר הנשק, ביקורת עצמית, על ההבדל שבין "כשל מקצועי" לבין "כשל ערכי". לאחר מכן ניתן זמן לשאלות פתוחות ע"י התלמידים.

מפגש 1: מוסר במלחמה

כמפורט באלטרנטיבה #1

מפגש 2: השיח הפנים ישראלי- להיות נחרץ גם בלי להתלהם.

במציאות הישראלית יש מגוון דיעות כה רחב שלפעמים נדמה שלא ניתן למנות את שלל הדיעות, או כפי שאומר הפתגם "לכל שני יהודים יש שלושה בני כנסת". מתוך מציאות זו ובהמשך למהפכת המידע והרשתות החברתיות, בה הכל נגיש ומהיר, נוצרה תרבות דיון קלוקלת בה לעיתים יש הרגשה ש"הכל מותר" ושאינן גבולות. במציאות בה לכל תלמיד יש גישה אינסופית לכמויות מידע אדירות, וכאשר בישראל הכל כל כך רגיש, וכל סוגיה ישר מצטיירת כפוליטית, שכבת הגיל של הנוער נמצאת בשלב רגיש במיוחד, ובו יש להתחיל ולנסות לעשות סדר, לא כדי לגבש בתלמידים תודעה פוליטית כזו או אחרת, אלא בכדי להדגיש ולהבין יחד, איפה עובר הגבול ומה ההבדל בין הבעת דיעה בריאה להתלהמות וקריאה לאלימות.

במפגש זה נבחן ביחד עם התלמידים מציאות זו, נפרק אותה לגורמים, ונדון בה לאור מקרי העבר, איפה עובר הגבול בוויכוח, איך יוצרים טיעון מנצח, גם בלי להרים את הקול ואיך אפשר להיות אסרטיבים ודומיננטים בשיח, גם בלי לקלל או לרדת לפסים אישיים.

במהלך הפעילות, נשלב מספר סרטונים ששודרו לאחרונה ברשתות התקשורת המשקפים את הבעיה כיום ברשתות החברתיות, ומה עלול לקרות, כשלא יודעים איפה עובר הגבול, גם אם זה רק מקלדת ומילים.

מפגש 3: הסברה ואקטיביזם

לאחר שבשני המפגשים הראשונים נבחנה המציאות איתה מתמודדים החיילים ונוצר דיון סביב הדרך הנכונה לקדם שיח, המפגש השלישי הוא זה שמחבר את כל קצוות הפאזל. איך משתמשים בתוכן הנלמד בשביל לגבש דעה אישית מוצקה, להביע אותה בצורה ברורה ומשכנעת ולהשפיע על האופן בו מתנהל השיח אודות ישראל ברשתות התקשורת המסורתיות ובמיוחד במגרש הביתי של בני הנוער, הרשתות החברתיות.

אחרי שנחזור בקצרה על העקרונות מהמפגשים הקודמים, המדריך יסביר מהם העקרונות הבסיסיים בדיפלומטיה ציבורית- איפה מתנהל הקרב האמיתי, מי נלחם בחזית ומהם יחסי הכוחות, מהם כלי הנשק הזמינים ומהי האסטרטגיה והכללים המתאימים לקרב זה. נרחיב ונעסוק באינטרסים המנחים כל אחד מהצדדים, מי זה תנועת ה-BDS שעולה לכותרות מדי פעם, איך ישראל מוצגת בתקשורת ואיך כל זה משפיע בכלל על התלמיד הצעיר שיושב בכיתה.

לסיכום הסדנא, ניתן מספר כלים וכללים שימושיים לניהול הזירה באופן יעיל ומכובד, גם ללא תואר שני או מישרה במשרד החוץ ונסכם באחריות האישית של כל אזרח במדינה על תדמית ישראל בעולם.

מפגש זה הינו מרתק, ומסכם היטב את כל הסידרה- בו ניתן לראות את התהליך המשמעותי אותו עברו התלמידים.

אלטרנטיבה #3: סיורים חינוכיים בעקבות סיפורי לוחמים

לחימה מוסרית בסביבה לא מוסרית- סיור לקיבוצים והמנהרות בעוטף עזה בעקבות צוק איתן

הסיור נפתח בסקירה איזורית וביטחונית בנוגע למעבר ההומניטרי בין ישראל ועזה, אותו נעבור בסמוך למת"ק ארז. משם נמשיך לביקור בעיר שדרות שם נשוחח עימם על מצבם הקשה של אזרחי ישראל וכתושבי הדרום בפרט, הנאלצים להתמודד פעם אחר פעם עם מציאות יומיומית של ירי טילים לעבר ריכוזי אוכלוסין ותחשוותיהם של חיילי צה"ל לאור מציאות זו. המסגרת הדיון אנו מעלים את הסוגיה סביב מחוייבותם המוסרית של חיילי צה"ל כלפי אזרחי ישראל. הסיור ימשיך לאחר מכן לעמדת תצפית הנמצאת בפאתי שדרות משם נשקיף על צפון רצועת עזה. שם יקבלו התלמידים נקודת מבט אישית על הלחימה ברצועת עזה מפי לוחם שנלחם בצוק איתן.

בנקודה זו, המדריך יסביר לתלמידים על משמעות של "כניסה קרקעית" וישתף בחוויותיו האישיות כלוחם בגזרה זו. התלמידים מצדם יוכלו להתרשם ולראות את הדברים בעיניהם, ללא פילטרים ולהפנות את שאלותיהם למקור ראשון, חי ואובייקטיבי.

לאחר התצפית, הסיור ממשיך לפיר מנהרה בסמוך לגדר אשר נשאר לבדו בשטח, גלעד למה שהתחולל כאן בקיץ 2014. בסמוך למנהרה נספר לתלמידים על אירוע הקרב של הדר גולדין ברפיח, קרב שכונה לאחר מכן "יום שישי השחור". קרב שמתחילתו ועד סופו, כל כולו טוהר הנשק, ולמרות זאת נמתחה עליו ביקורת ואף ארגון זכויות האדם הבינלאומי כינה אותו "טבח".

נדבר על הלחימה בתוך שטח אזרחי צפוף, על הפירים בצד השני אשר נחפרים מתחת לבתי אזרחים, בלי שאלו יודעים דבר, ועל האתגרים הערכיים והדילמות המוסריות שאיום המנהרות מציב את צה"ל בפניו.

סיור בחברון- בטחון אזרחי ישראל אל מול זכויות אדם- סיור על האתגרים הבטחוניים ביהודה ושומרון

בשונה מהסיור "בעקבות צוק איתן", שם שומעים התלמידים על מה שארע בעבר, בסיור זה, נפגש עם פני הדברים בהווה, כפי שמתרחשים ביום-יום. הפעם הארחונה בה אזור השומרון עלה לכותרות בצורה

האמת שלי

אינטנסיבית, היה ביוני 2014 עת נחטפו שלושת הנערים מגוש עציון. במשך שלושה שבועות סרקו חיילי צה"ל כל בית והפכו כל אבן במטרה לחפש את הנערים, שלבסוף התגלו כחללים. בסיור ביו"ש נפגש פנים אל פנים עם משימות הבטחון השוטפות של הצבא באזור.

נתחיל את הסיור בתצפית מראש גוש עציון לכיוון מערב ונראה את משמעות גדר ההפרדה. בתצפית נעבור סקירה בטחונית-אקטואלית של האזור, סקירה שתיתן מבט רחב, לקראת המשך היום. משם נמשיך אל אזור המסחר שבצומת גוש-עציון, שם אפשר לראות איך החיים המשותפים של ישראלים ופלסטינים מתנהלים, ואת האתגרים שזה מציב בפני מערכת הבטחון. נפגש על כוס תה עם תושב בית לחם שעובד במתחם ונשמע ממנו את השפעות המתח הבטחוני על ניהול החיים השוטף. משם נדריים לחברון ובכניסה לעיר, נעצור במחסום צה"לי. סמוך למחסום, נפתח בדיון על התנגשות הערכים בין "חופש התנועה" והזכות הבסיסית למעבר וחיים תקינים אל מול הצרכים הבטחוניים של ישראל.

נדון על השאלות הקשות ביותר וננסה לבחון ביחד איפה עובר הגבול, והאם הצבא עושה מספיק כדי לא לעבור את אותו גבול. בחברון נפגש עם קצין מהחטמ"ר ונשמע ממנו סקירה קצרה על האזור ועל התפיסה הבטחונית של צה"ל באזור. נמשיך לסיור ברחוב דוד המלך (שוהדה) ונדון לעומק בדילמות היום-יומיות מצד אחד, ובסל הפתרונות והמאמצים שנעשים מנגד.

ביציאה מקרית ארבע נעצור לתצפית שנבנתה לא מכבר לזכר רס"ן בניה שראל, בן הישוב שנפל בקרב ברפיח במבצע צוק איתן. בתצפית נשב ונסכם את היום בו התחלנו מהסתכלות רחבה בתצפית בגוש עציון והחלקנו במדרונות המשפך עד הצוואר הצר ביותר בסמטאות חברון. בסיום הסיור נאפשר במה פתוחה לתלמידים לשאול שאלות או להעלות תהיות ונסכם ביחד את החוויה.